

Seminarska naloga

ANGELA PISKERNIK

Avtor: Urška Tozon

Škofja Loka 5. 9. 2016

Kazalo vsebine

Uvod	3
Življenje in delo	4
Družbena angažiranost	5
Naravovarstveno delo	8
Dela	10
Odlikovanja in nagrade	12
Zaključek	12

UVOD

Pri izbiri teme za seminarsko nalogo nisem imela težav, saj me zgodovina in vse, kar je povezano z naravo, že od nekdaj zanima.

Ko sem začela prebirati literaturo povezano s programom VGN, sem med pomembnimi imeni zasledila tudi ime Angela Piskernik, ki je s svojim delom na določene probleme opozarjala že v 19.stol.

Zanimalo me je, kdo je ta izjemna ženska 19.stol., po kateri se imenuje tudi najvišje priznanje KVG N PZS, ki se ga podeljuje gorskim stražarjem, varuhom gorske narave in drugim zaslužnim posameznikom za njihovo zaslužno delo na področju varstva in ohranjanja gorske narave. Z zanimanjem sem se podala na pot odkrivanja.

Življenje in delo:

Koroška botaničarka Angela Piskernik rojena 27.8.1886 v Lobniku je ena prvih slovenskih univerzitetno izobraženih žena, poznana kot naravoslovka, pedagoginja in mednarodno priznana varuhinja narave.

Kot 24 letna brucka se je odpravila na študij na Dunaj.

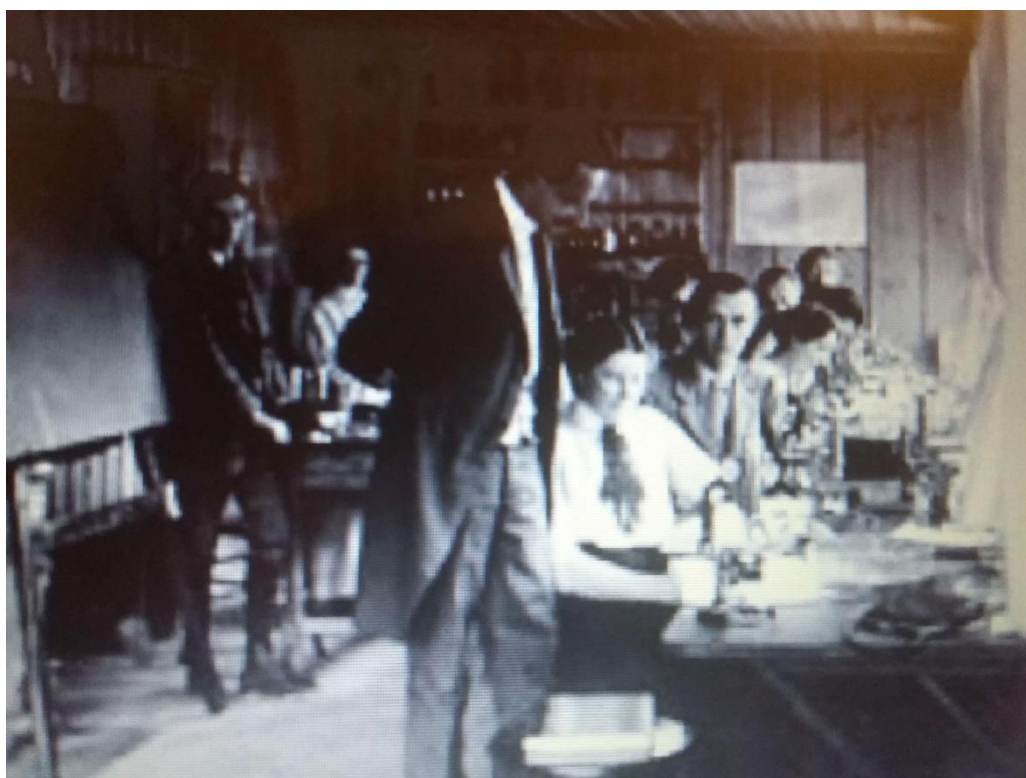
Bila je ambiciozna študentka biologije, ki se je kmalu od učbeniškega znanja usmerila v raziskovanje.

Tako se je specializirala za biološko sistematiko.

»Tik pred svetovno vojno je končala študij in po tedanjih zakonih je lahko prav kmalu zagovarjala doktorsko disertacijo in postala prva Slovenka s tem akademskim nazivom.«¹

Angela Piskernik je bila prva slovenska biologinja, ki je dosegla »naslov ter častne pravice in privilegije doktorice filozofije«.

Na Dunaju je študirala naravoslovje in 1914 kot prva Slovenka doktorirala s področja bioloških ved z disertacijo *Die Plasmaverbindungen bei Moosen*.² Izpopolnjevala se je v Lunzu am See, Trstu in na Dunaju.

Slika 1: Angela Piskernik na raziskovalnem taboru v Lunz am See 1912

¹ Boža Janžekovič, *Ženske v naravoslovnih znanostih*.

² Doktorska disertacija o plazmodermi pri mahovih je bila objavljena v *sterreichische botanische Zeitschrift* 1914.

Objavila ni le svoje disertacije, ampak tudi druga znanstvena dela. Zato je v zborniku Slovenska žena iz leta 1926 upravičeno navedena na prvem mestu, kot Slovenka, »ki so izdajale svoja znanstvena raziskovanja deloma tudi v tisku«. ³

DRUŽBENA ANGAŽIRANOST

Angela se je že kot mlado dekle odlikovalo tudi kot narodna delavka.

Leta 1912 je v »Dekliški zvezi« predavala vsaj petkrat, in sicer na teme: Naši cilji, Božični prazniki, Žena in njeni poklici, Žužkojede rastline. ⁴

Na Koroškem ni dobila zaposlitve, zaradi narodnostne pripadnosti in njene vloge na tamkajšnjem območju, zato je 16.5.1916 zaprosila za službo v ljubljanskem muzeju in jo tudi dobila in tam delovala do leta 1926.

V plebiscitnem obdobju v Slovenskem biografskem leksikonu in večini poznejših biografij ni omenjen velik delež dr. Piskernikove v slovenski predplebiscitni propagandi na Koroškem. V kratki biografiji, ki si jo je za zbornik ob ženski razstavi 1926 verjetno napisala sama, pa točno piše: »V času plebiscita je priredila na Koroškem veliko število agitačnih predavanj«. ⁵

»Sodelovala je pri koroškem plebiscitu in bila predsednica Zveze ženskih društev na Koroškem ter članica Narodnega sveta v Velikovcu v l. 1919-20.« ⁶

Ob vsej tej družbeni angažiranosti je mlada doktorica 8. in 11.3. 1920 na Dunaju pred znanstveno komisijo za poučevanje na srednjih šolah uspešno opravila še zadnji del »državnih« profesorskih izpitov.

Piskernikova si je tako pridobila spričevalo o usposobljenosti za srednješolsko poučevanje naravoslovja kot glavnega predmeta ter matematike in fizike kot stranskih predmetov.

³ Alojzija Štebi, Slovenska žena v različnih poklicih

⁴ Seznam naslovov predavanj je ohranjen na hrbtni strani besedila o žužkojedih rastlinah. Ta rokopis je skupaj z rokopisom črtice A.Piskernik »Na božji poti«.

⁵ Alojzija Štebi, Slovenska žena v različnih poklicih; v : Minka Govekarjeva, Slovenska žena, Ljubljana 1926

⁶ Jurij Felaher, ob 70. letnici Dr. A. Piskernik; v slovenski poročevalec 5.12.1956

Angela Piskernik je sodelovala tudi pri 5.katoliškem shodu v Ljubljani 25.-28. 8. 1923.

Ob prisotnosti škofa Jegliča in drugih eminentov je vodila poseben ženski kongres, saj je bila predsednica Slovenske krščanske zveze, »največje in najstarejše obstoječe slovenske ženske organizacije,...ki se peča z žensko stanovsko vzgojo in izobrazbo ter s karitativnim delom«. ⁷

Dr. Piskernikova je v letih 1925-1929 delovala tudi v vodstvu Slovenske orliške zveze.

Po sprejemu v srednješolsko službo je od 13.9.1926 do 25.6.1932 poučevala na III. državni gimnaziji v Ljubljani, od leta 1932-1933 na I. realni gimnaziji v Ljubljani, od 1933-1935 na realni gimnaziji v Novem mestu, od 1935-1939 na II. državni realni gimnaziji v Ljubljani, ter od 1939 do aretacije 1943 na klasični gimnaziji v Ljubljani.

Do kratkotrajne upokojitve poleti 1932 ni prišlo po njeni volji. Ta začasna »upokožitev« in nato premestitev v Novo mesto je imelo kazenske oz. politične razloge.

»Ko so v Ljubljani ustanovili radio, je postala ena prvih radijskih predavateljic, po radiu je učila poslušalce nemški jezik. Iz njenih predavanj se je rodilo več učbenikov in slovarjev nemščine«. ⁸

Po nemški zasedbi Ljubljane je bila menda aretirana zaradi posedovanja ilegalne literature, pred odgonom v Ravensbrück pa nekaj časa zaprta tudi v škofovih zavodih nad Ljubljano. ⁹

Tako kot to velja za večino osebne zapuščine dr. Piskernikove, doslej menda še ni bil uporabljen njen zvezek taboriščnih zapiskov. Večina zvezka je zapolnjena s kuharskimi recepti, pri katerih so navedene tudi avtorice narekovanih receptov. Številni zapisi o Angeli se ujemajo v tem, da je izžarevala optimizem. Tega je mogoče razbrati tudi iz kratkih odlomkov njenega pripovedovanja o Ravensbrücku v dveh intervjujih ob njeni 80-letnici.

⁷ Slovenci v desetletju 1918-1928: Zbornik razprav iz kulturne, gospodarske in politične zgodovine, Ljubljana 1928. Za podrobnosti ženskega kongresa: 5. Katoliški shod v Ljubljani 1923, Ljubljana 1924.

⁸ Janez Kajzer, Prva slovenska doktorica znanosti; V Rodna gruda 1996, št. 7, s.32.

⁹ Pripoved Brede Resman 16.7.2004

Po drugi svetovni vojni ji je bilo dodeljeno mesto ravnateljice Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani, kjer je bila zaposlena vse do njene upokojitve leta 1953.

NARAVOVARSTVENO DELO:

Poleg naravoslovja je dr. Piskernikova zagrizla še v naravovarstvo in vzgojo k spoštovanju naravnega okolja.

Do 1963 je prva poklicna referentka za varstvo narave. Raziskovala je teme iz rastlinske fiziologije, pisala poljudne naravoslovne članke in črtice ter ocene, literarne članke, objavljala dokumente ljudske kulture, pisala o socialnih, ženskih in narodnostnih vprašanjih, izdala več srednješolskih učbenikov, zlasti pa je bila pomembna izdaja priročnika Ključ za določanje cvetnic in praprotnic.

Doma in v tujini je objavila 42 naravovarstvenih spisov in 1967 za tovrstno delovanje dobila mednarodno Van Tienhovno nagrado.

Predlagala je ustanovitev gorske straže (1954) in bila dejavna v Mednarodni alpski komisiji (od 1967 častna članica) in dosegla ureditev revije Varstvo narave (1962).

Njeni trajni rezultati kot referentka za varstvo narave (1955) so bili še:

- Ustanovitev Triglavskega narodnega parka (1961),
- Priprave za zakonsko zaščito več drugih krajinskih parkov,
- Obnovitev alpskega vrta Julijana v Trenti,
- Zakonska prepoved izvoza ptic pevk iz Jugoslavije
- Pobuda za strokovno revijo Varstvo narave (1962)

Intenzivno, strokovno in uspešno razvijanje varstva okolja je v času mednarodne blokvske razklanosti privedlo do plodnih meddržavnih in mednarodnih stikov na tem področju, zlasti še v okviru alpskih dežel. Od srede petdesetih let je v zvezi s tem veliko potovala v tujino in o tem poročala v strokovnih revijah.

Sodelovala je v Prirodoslovnem društvu, Zvezi društev za varstvo ptic in v mednarodnih združenjih za varstvo narave (UICN, CIPRA, VNP).

DELA:

Napisala in objavila je zelo aplikativno usmerjeno razpravo Vpliv fluorescentnih barvil na kaljenje semen¹⁰ in zanjo posnela tudi fotografije. Tako kvalificirana je lahko postala tudi redna članica »Nemškega botaničnega društva« v Berlinu.

Od leta 1920 je Piskernikova objavljala poljudnoznanstvene črtice in strokovna poročila v reviji Čas, od leta 1922 v dnevniku Slovenec in od leta 1924 v reviji Mohorjeve družbe Mladika.

Napisala je tudi daljši članek o rastlinskih hormonih 1937/38, z njim se je pričelo dolgoletno sodelovanje z revijo Proteus.

V tej reviji je objavila dva ducata člankov o rastlinah, znanih biologih in varovanju narave.

Vključila se je tudi v kampanjo za obvarovanje kraškega Planinskega jezera.¹¹

Napisala in izdala je učbenik nemškega jezika, 1931 priročnik o nemškem glagolu. Leta 1936 pride do prve izdaje nemško-slovenskega in slovensko-nemškega slovarčka.¹²

Z naravoslovnimi članki se je leta 1934 spet začela živahneje oglašati v reviji Mladika.

Intenzivno se je ukvarjala tudi z urejanjem botaničnega gradiva za akademijski Slovar slovenskega knjižnega jezika.

Po večletnih pripravah in sodelovanjih s kolegi botaniki je leta 1941 je izšla prva izdaja njenega priročnika Ključ za določanje cvetnic in praprotnic. Knjiga vsebuje popis 2222 rastlinskih vrst in podvrst ter je bila hitro razprodana.

Drugo dopolnjeno izdajo z 2618 rastlinami je Piskernikova izdala po vojni (1951).¹³ Za njo kot botaničarko je bil to največji dosežek.

Imela je pripravljeno tudi gradivo za tretjo izdajo knjige, ki pa je ni dočakala.

¹⁰ Angela Piskernik, Über die Einwirkung fluoreszierender Farbstoffe auf die Keimung der Samen. Sitzungsberichte der Akademie der Wissenschaften in Wien

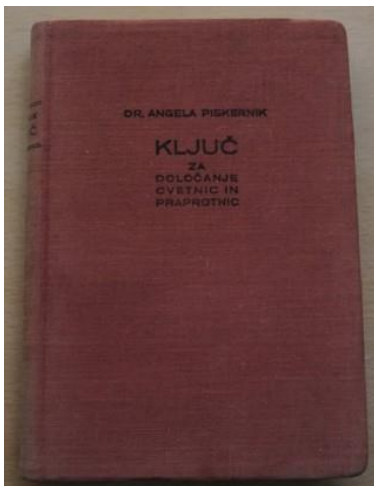
¹¹ Angela Piskernik, Planinsko polje – zbirno jezero? V: Proteus 23-1960

¹² Angela Piskernik, Učbenik nemškega jezika. Del 1. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna, 1930, Nemški glagol. Das deutsche Zeitwort. Ljubljana: Jugoslovanska tiskarna, 1931., Nemško-slovensko inslovensko-nemški žepni slovarček, Ljubljana 1936

¹³ Janez Kajzer, Prva slovenska doktorica znanosti; v Rodna gruda št. 7, s. 32.

Slika 2: Dr. Angela Piskernik za svojo pisalno mizo referentke za varovanje okolja

Slika 3: Angela Piskernik ob svoji doktorski promociji 1914

ODLIKOVANJA IN NAGRADE

- V kraljevi Jugoslaviji je bila odlikovana z redom sv. Save.
- Ob njeni osemdesetletnici ji je Josip B. Tito podelil red zaslug za narod z zlato zvezdo, in sicer »za posebne zasluge, dosežene pri delu na področju znanstvenega, kulturnega in družbenega razvoja države«.
- 1959 so ji v Grenoblu na zasedanju »sindikata društva za alpski promet« izročili kolajno.
- Za njeno dolgoletno in aktivno sodelovanje v Mednarodni komisiji za varstvo alpskih regij (CIPRA) so jo na zasedanju te organizacije leta 1967 imenovali za častno članico.
- 1967 je prejela Van Tienhovo nagrado za zasluge na področju varstva narave.
- Na Friderich-Wilhelmovi univerzi v Bonnu je prejela nagrado za »uspešno delovanje, za uresničevanje ideje narodnih parkov v Jugoslaviji, za življenjsko delo, ustanovitev Triglavskega narodnega parka«.
- Posebno obliko počastitve Angele Piskernik pa je pomenilo poimenovanje priznanja Prirodoslovnega društva Slovenije za posameznike, ki so se izkazali pri varstvu naravne dediščine.

ZAKLJUČEK

Za priljubljeni ključ ji je ob grobu dr. Anton Polenec zatrdil, da je bil to »resnični ključ, s katerim je dr. Piskernikova tolikim odprla vrata v bogastvo našega rastlinskega sveta«.¹⁴

Sama pa sem mnenja, da je bila ključ do marsikaterega uspeha ona sama, saj je mnogim tako nekoč, kot tudi danes, s svojim delom dala čudovit vzgled nekoga, ki dela s srcem, ki vztraja ter z optimističnim delom in pogledom vedno pride do cilja, ki ga želi doseči.

Želim si, da bi bili pri naravovarstvenem delu tako zavzeti in vztrajni tudi mi in s takim delom uspešno varovali ter ohranjali našo neprecenljivo dragocenost – mati naravo.

¹⁴ Anton Polenec, In memoriam : Dr. Angela Piskernik ; v: Naši razgledi 17/1968

